

MINDENNAPI IRODALMUNK

Bedő György az új kiadókról

Az utóbbi hetek fontosabb könyveit közt több a kis kiadók munkája. Esterházy Péter és Czeizel Balázs Biztos kaland című kötetét a Novotrade, a müncheni Új Látóhatár publikációiból válogató antológiát a Püski–Isis, Sinka István publicisztikai gyűjteményét, a Meztitláb az utolsó padban-t az Eötvös Kiadó jegyzi. A Pokolbeli víg napjaim-at, Faludy György memoárját a Magyar Világ, Méray Tibor Nagy Imre-monográfiáját a Bibliotheka, Eörsi István börtönaplóját a Napra-forgó, Konrád György könyvét, Az autonómia kísértését a Codex, Csalog Zsolt új szociográfiát a Maeceas adta közre. A fejlemény érthető, ha tudjuk, hogy közel háromszáz vállalkozást tartanak már nyilván. Azt hiszem, új helyzet kialakulásáról beszélhetünk, amivel ideje szembenéznünk, hogy legalább a fontosabb sajátosságokat lássuk.

A könyvkiadásban pillanatnyilag egyszerre vannak jelen igen pozitív és igen negatív jelenségek. Pozitívum mindenféleképpen, hogy ezek a kiadók bővítik a könyvkiadás választékát. Nagyon sok helyen ráéreznek jó hiánytémákra, amelyekről valóban nem is lehet tudni, hogy korábban miért hiányoztak az állami kiadók, a nagy kiadók kiadási tervéből.

Gondolom, a politikai kérdésektől eltekinthetünk, mert azok szükségképpen voltak hiánytémák a könyvkiadói tervekben, nyilván te is másra gondolsz.

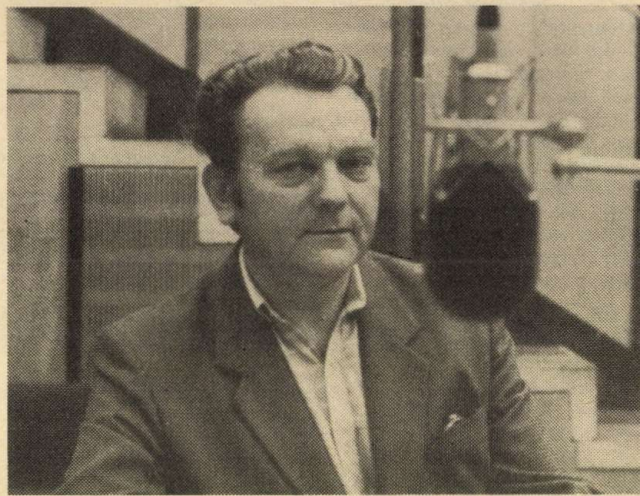
Olyasmire gondolok, mint Fónagy Iván Mágia című, nagyon értékes írása. Ennek első kiadása kb. 1947-ben jelent meg, és újramegjelentése egyik állami kiadónak sem jutott eszébe. Most a könyvhétre a Tinódi Kiadó jelentette meg mint háttérkönyvet.

Említhetjük Attenborough varázsos ismeretterjesztő munkáit is.

Igy van, és ezek a Novotrade kiadásában jelentek meg, pedig ennek hivatalból, profil szerint – ha van még ilyen – a Gondolat Kiadónál lett volna a helye. A Novotrade javára írandó a témán kívül a kifogástalan minőség. Akkor, amikor már csapnivalóan rossz újságpapíron jelennek meg könyvek, igencsak borsos áron.

Raadásul rengeteg, vérláztító nyomdahiáival.

Ami csak a könyv megjelenése után derül ki. Hiszen a régi kiadói műhelyek általában igen alapos előkészítő munka után jelentették meg könyveiket. A vállalkozói kiadások egy

Fotó: Moldvay József

részénél félt, hogy a lektori munka nem olyan gondos, mint kellene.

A beszélgetésünk elején felsorolt művek azt látszanak igazolni, hogy nincs teljesen igaz annak a közkeletű vélekedésnek, miszerint ezek a kisebb kiadók csak a pénzre figyelnének.

Semmiképpen sem lehet így sarkítani a dolgot, hanem te jársz sokkal közelebb az igazsághoz; most már elég nagy áttekintésünk van az újonnan létesült kiadók terveiről, hiszen ezek egy része tervekkel dolgozik. Több évre szóló elképzelésük van. Nagyon tisztas, komoly szándékú emberek is vannak közöttük. A Göncöl Társaság vállalkozott Nietzsche több művének a kiadására, de Schopenhauer is szerepel a terveikben és az újra népszerűvé váló Szepes Mária több írása is. A Láng Kiadónál jelent meg Stefan Heym *Őt nap júniusban* című regénye az 1953-as berlini felkelésről. Az MTI igen jó minőségű Budapest-albumokkal látja el az idegenforgalmi piacot, német, angol és olasz nyelvű változatban. Az Új Idő kiadásában várjuk Györfly Miklós könyvét Király Béláról, valamint Győri Béla–Király Edit–Rapay László szerkesztésében a *Vásárnapi Újság* című, igen közkedvelt rádióműsor legjobb közleményeiből egy válogatást.

Kétségkívül; ezzel szemben azonban a piacra lépő, tőkeszegény kisvállalkozások elég harciasak. Olykor nem néznek se *Istent*, se *embert*. Mintha a korai kapitalizmus farkastörvényei térnének vissza.

Valóban így van; amint a közmóráll, a kereskedelmi morál is elég gyenge lábbon áll. Ha finomabban akarok fogalmazni, azt mondhatom, hogy erre azok a joghézagok adnak lehetőséget, amelyek évtizedeken keresztül nem rendezték meg-

nyugtató módon az üzleti kapcsolatokat. Mire gondolok? Az adásvétel körüli jogi rendezetlenségre. Például nincs megnyugtató módon szabályozva a szállítás időpontja és sorrendisége. Ha egy kiadótól megrendelünk egy könyvet fix fizetésre – azaz nem bízománya – és a kiadó az utcai árusoknak korábban adja oda a könyvet, ezzel erősen ronthatja a mi üzleti esélyeinket. Ha ezeket a tisztázatlan kérdéseket a kereskedelem nem képes a leggyorsabban rendezni, akkor a legjobb könyvvel is meg lehet bukni. Mondok egy példát. Az IPM jó, az olvasók által keresett krimiket ad ki. Mi megrendeltünk korábban a budapesti piacra egy Cook-regényt 40-50 ezer példányban, azt 3-4 nap alatt elvitte a közönség. De ha ezt megfejelelik azzal, hogy az utca-ra is kerül 40-50 ezer darab, bizony előfordulhat, hogy egy fél évig áruljuk azt a könyvet, aminek nem lenne szabad egy hétnél tovább a bolti készletben megmaradnia.

Ha már a krimikről esik szó, akkor azt is említenünk kell, hogy közel az idő, amikor a piacon, épp a nagyobb profit érdekében, megjelennek a pornográf kiadványok.

Igen, azt hiszem, hogy realis ez a félelem. Itt valóban csak a pénz, a könnyen, biztosan megszerezhető pénz játszik szerepet. A magam részéről ezt nemkívánatos jelenségnek tartom.

Számomra ez csak abból a szempontból fontos, hogy a vásárlói fizetőképességet nagymértékben megerhelik az ilyen művek, következésképpen a fontosabb és hasznosabb munkákra nem jut majd pénz.

Ez az egyik szempont; de talán még ennél is fontosabb az, hogy nem mindegy, milyen érettségű társadalomnak kínálom a különféle szexuális témá-

kat. Ezek egy része szexuális felvilágosítás címszó alatt megjelenő pornográfia. Most, mielőtt eljöttem ide, hallottam, hogy egy magyar kiadó megvette a Playboy-t, és szeptemberben meg akar vele jelenni.

No, hát lássuk, itt azonban egy fontosabb kérdés bukkán fel. A kis kiadók szaporodásával, erejük és hatalmuk gyarapodásával kényszerűen felbomlik az eddigi kiadói terjesztői szervezet.

Valószínűleg már 1989-ben is 60-40 százalékos lesz az állami kiadók és a vállalkozói kiadók részaránya az ÁKV beszerzésében. Ez annak az eredménye, hogy az új vállalkozások hiánytémában érzékenyebbek, az aktuális társadalmi témák szinte kivétel nélkül a „kis kiadóknál” jelennek meg.

További változás, hogy a Kiadói Főigazgatóság megszűnik. Ez nemcsak a kiadók együttműködését nehezíti meg. Növeli majd a könyvterjesztő vállalatok hatalmát is. Hiszen egy könyv sorsa – s így a tőke nélküli kis kiadók sorsa is – a könyvterjesztő vállalatok kezébe kerül. Felkészültetek a művek megítélésére? S ha igen, akkor még mindig kérdés: illetékesek lehettek erre?

Ez azért bizonyos mértékig csak látszathatalom, hiszen nekünk meg a piac parancsol. Ha rosszul ítélünk egy-egy könyv esetében, mindenképpen veszítünk: ha alábecsüljük a könyv példányszámát, akkor forgalmat veszünk; ha túlbecsüljük, akkor eladatlan készletünk növekszik. A könyvkereskedelem – szerintem – nincs felkészülve a művek tartalmi megítélésére; de nem is mi vagyunk erre az illetékesek, hiszen minden könyvnek van „felelős kiadója”. Itt is találkozunk a jogi rendezetlenséggel. Az egyes művek tartalmi, tárgyi hitelességének elbírálása a kritika feladata.

Ezek a kis kiadók láthatólag arra törekednek, hogy közvetlen kapcsolatokat létesítsenek a nyomdával és maguk terjeszték a könyveiket. Tehát, hogy úgy mondjam, a könyvszakma eredetéhez fordulnak vissza, amikor a könyv előllátása és forgalmazása egy kézben, egy irányítás, egy koncepció szerint működött.

Igen, valóban, maguk a nyomdák is vállalkoznak könyvkiadói tevékenységre; itt gondolok az Officina Novára, amelyik a Kossuth Nyomdának a kiadói vállalkozása; a Zrínyi Nyomda is jelentett már meg könyveket.

Ti, ha jól tudom a Magyar Világgal vagytok ilyen szoros, szimbiotikus kapcsolatban.

Ez egy másféle jelenség, amikor kizárólagos terjesztésre vesszük át egy-egy kiadónak a könyveit, ilyen valóban létesült a Magyar Világ és az ÁKV között. Ebben az esetben mi ajánljuk fel a másik két terjesztő vállalatnak az így átvett könyveket. Ez azok közé az új jelenségek közé tartozik, amelyekkel egy-egy terjesztő vállalat a piaci helyzetét akarja megerősíteni.

Engedj meg végül egy olyan kérdést, amit nehezen teszszek fel, mert talán érdekeket sért. Végül is te, mint az Allami Könyvterjesztő Vállalat beszerzési főosztályának vezetője, a számbajöhető kis kiadók közül melyikkel vagy hajlandó bármikor üzletet kötni?

Valóban nagyon nehéz válaszolni, mert akit felsorolok, az örülni fog, akit nem, az azt fogja gondolni, hogy azért nem soroltam fel, mert őt nem tartom jó partnernek. Tényleg csak találmra, és a nagyobbak közül, akik már több éve végeznek ilyen tevékenységet: nyugodtan mondhatom, hogy mind a Novotrade, mind az Officina Nova igen jó minőségű munkát ad ki mindig, és téma-választásában is keresett, sikeres könyvekkel látja el a piacot. Többször volt már szó a Maeceasról, amelyik népszerű könyveiből finanszírozza a történettudomány két háború közötti alapkönyveinek újrakiadását. Mindenképpen meg kell említeni a Szabad Tér és az Interart kiadói vállalkozást. Színvonalas írásokat adnak ki jelen történelmünk fehér foltjainak felszámolására. Salamov lágerörténeteit a Szabad Tér adja ki, míg Micunović *Moszkvai napló*-ját az Interart fogja rövidesen megjelentetni. Vanak persze ellenkező előjelű jelenségek is. A Reform Kiadó Erdélyi Sándornak *A recski tábor* című könyvét fűzve, rotációs papíron 199 forintért jelentette meg. Ez a könyv megítélés szerint 100 forinttal több, mint amennyi lehetett volna. Tehát 99 forint lenne a piaci ára. Az Eötvös Kiadónak az ünnepi könyvhétre megjelenő verseskötetei is árban igencsak nehezen elvélhetők voltak.

A Rózsa Endre és a Kis Beszéd-féle verseskötetre gondolsz?

Igen, vagy Szentmihályi Szabó Péternek a politikai verseire 107 Ft-ért. Tehát a kép, amint beszélgetésünk kezdetén is jeleztem, vegyes. De több a biztató kezdemény, mint a hibás lépés. Ezt mindkettőnknek, kiadóknak és kereskedőknek is tudnunk kell.

(Elhangzott: július 1-jén)

Varga Lajos Márton